

Muhasebe Müdürlüğü'ne

Tarih : 07.05.1999
SİRKÜ –99.05

Üçer Aylık Geçici Vergi Uygulamasına İlişkin **Maliyet Çalışmaları** Hk.

Yeni geçici vergi uygulaması nedeniyle, satışların maliyeti'nin tesbitine ilişkin çalışmaların, yılda en az dört kez yapılması gerekmektedir.

Bilindiği üzere geçici vergi beyannamesine eklenecek gelir tablosu, geçici vergi döneminin son günü itibariyle çıkarılacak (600-689) gelir tablosu hesaplarının, 690 hesaba aktarılmadan önceki bakiyelerinden hareketle düzenlenebilecektir. Bu durumda dönem sonunda yapılması gereken işlemlere ait muhasebe dışı hesaplamalar ve mizan, istenildiğinde ibraz edilmek üzere muhafaza edilecektir.

Geçici vergi dönemleri üçer aylık olmakla birlikte, beyan edilecek kazancın hesaplanmasında (01/01-31/03), (01/01-30/06), (01/01-30/09) ve (01/01-31/12) dönemlerine ait gelir tabloları esas alınacaktır.

Bu nedenle, muhasebe dışında yapılacak maliyet çalışmaları, **dönemsel** ve **kümülatif** tablolarda oluşturulmalı, bu tablolar 150, 151, 152, 153 ve 157 hesapların dönem içindeki hareketlerinin ve sonuçlarının görülebileceği şekilde miktar ve tutar bazında düzenlenmelidir.

Ekteki tablolar, bu hesapların her biri için düzenlenmiş örneklerdir. İşletmeler, (özellikle giderlerin dağıtımına ilişkin) ihtiyaç duyacakları diğer yardımcı tabloları da kullanmalıdır.

Stok Hesaplarının Bölünmesi

Tablolarla mizan tutar ve bakiyeleri arasında paralelliğin kurulabilmesi için, söz konusu stok hesaplarının bölünmesi önem arz etmektedir. Aşağıda örnek olarak verilen alt hesap grupları işletmelerin ihtiyaçlarına göre farklı şekillerde düzenlenebilir.

150	İLK MADDE VE MALZEME
-----	----------------------

Üretimle ilgili ana girdilerin ve diğer malzemelerin izlendiği **150** hesap, iki ana grubu içermektedir. Bunlar ;

1-) Üretim sürecinde doğrudan mamulün bünyesini oluşturan veya bünyesini etkileyen ve hangi mamul grubu için sarf edildiği izlenebilen **direkt madde ve malzemeler**.

Bu malzemeler ambardan çekilip üretime verildiğinde (veya fason üretim için dışarıya gönderildiğinde) **710 hesabın ilgili alt hesapları borçlandırılır**.

Bu grup için **150.01 – 150.05** alt gruplarını örnek olarak kullanabiliriz.

2-) Direkt ilk madde ve malzeme dışında olup, üretimin oluşması için gerekli (yakıt, işletme malzemesi vb.) olan ve mamulün maliyetine ancak dağıtım yoluyla yüklenebilen **endirekt madde ve malzemeler.**

Bu malzemeler ambardan çekilip sarf edildiğinde **730, 760, 770, 258 hesapların ilgili alt hesapları borçlandırılır**

Bu grup için **150.06** (ve devamı) alt gruplarını örnek olarak kullanabiliriz.

1.Grup 150 Hesaplar : DİREKT MADDE VE MALZEMELER

150.01	HAM MADDELER (İLK MADDELER)	DİREKT MADDE VE MALZEME ÇIKIŞLARI
150.01.001	A... Ham Maddesi	710 HESABA GİDER
150.01.002	B... Ham Maddesi	
150.01.003	C... Ham Maddesi	
.....	
150.01.099	XYZ Ham Maddesi	

150.02	YARDIMCI MADDELER	DİREKT MADDE VE MALZEME ÇIKIŞLARI
150.02.001	A... Yardımcı Maddesi	710 HESABA GİDER
150.02.002	B... Yardımcı Maddesi	
150.02.003	C... Yardımcı Maddesi	
.....	
150.02.099	XYZ Yardımcı Maddesi	

150.03 MALZEMELERİ	DİREKT MADDE VE MALZEME ÇIKIŞLARI
150.03.001	A... Malzemesi	710 HESABA GİDER
150.03.002	B... Malzemesi	
150.03.003	C... Malzemesi	
.....	
150.03.099	XYZ Malzemesi	

2.Grup 150 Hesaplar : ENDİREKT MADDE VE MALZEMELER

150.06	ENDİREKT MALZEMELER	ENDİREKT MALZEMELER
150.06.001	A... Malzemesi	730, 760, 770, 258 HESAPLARA GİDER
150.06.002	B... Malzemesi	
150.06.003	C... Malzemesi	
.....	
150.06.099	XYZ Malzemesi	

150 Hesabın hareketleri EK : 2'deki tabloda yer alacaktır.

151	YARI MAMULLER-ÜRETİM
------------	-----------------------------

Bu hesabın dönem sonu fonksiyonu **yarı mamul**, dönem içi fonksiyonu **üretim**dir.

Bakiye verdiğinde henüz tamamlanmamış ancak direkt ilk madde ve malzeme, direkt işçilik ve genel üretim giderlerinden kısmen pay almış üretim aşamasının izlendiği hesaptır.

711, 721 ve 731 gider yansıtma hesaplarının alacağı karşılığı **151 hesap borçlandırılır**.

Maliyetler oluştuğundan sonra ;

- Üretimi tamamlanan ürünlerin maliyet bedeli **152 Mamuller** hesabının borcu karşılığında,
- Fire, artık ve benzerleri ise emsal satış bedeli ile **157 Diğer Stoklar** hesabının borcu karşılığında,
- Başkaları için yaptığımız fason üretim müşteriye teslim edildiğinde maliyet bedeliyle, **623 Diğer Satışların Maliyeti** hesabının borcu karşılığında,

151 hesaba alacak kaydedilir.

Hesabın bakiyesi, dönem sonu yarı mamul envanterini vermelidir.

Not : 151 hesabın, alt hesap açılmadan kullanılmasını tavsiye ederiz. Maliyet tablolarının satır ve sütunları, ihtiyaç duyulabilecek alt hesapların işlevini gösterecektir. Maliyetlerin tablolarda oluşturulup, hesaplara tablolardan aktarılması uygundur.

151 Hesabın hareketleri EK : 3'deki tabloda yer alacaktır.

152	MAMULLER
------------	-----------------

Üretimi tamamlanmış, ambara teslim edilmiş, satışa hazır hale gelmiş bulunan mamullerin izlendiği hesaptır.

- **151** hesabın alacağı karşılığı **152 hesap borçlandırılır**.
- Satılan mamullerin maliyet bedeli **152 hesabın alacağı karşılığı 620 SMM** hesabına borç kaydedilir.

Hesabın bakiyesi, dönem sonu mamul mal envanterini vermelidir.

152 Hesabın hareketleri EK : 4'deki tabloda yer alacaktır.

153	TİCARİ MALLAR
------------	----------------------

Herhangi bir değişikliğe tabi tutulmadan satmak amacıyla alınan ticari mallar **153 hesaba borç kaydedilir**.

Üretimde kullanmak üzere daha önce **150** hesaba borç kaydedilen ilk madde ve malzemeler işlem görmeden herhangi bir nedenle satıldığında, **150** hesabın alacağı karşılığı **153 hesabın borcuna kaydedilir**.

Satılan ticari mallar dönem sonunda maliyet bedeliyle **153 hesabın alacağı karşılığında 621 hesabın borcuna kaydedilir**.

Hesabın bakiyesi, dönem sonu ticari mal envanterini vermelidir.

İşletmeler gerekli alt hesapları ihtiyaçlarına göre açabilirler.

153 Hesabın hareketleri EK : 5'deki tabloda yer alacaktır.

157	DiĞER STOKLAR
------------	----------------------

Önceki stok kalemlerinin hiç birinin kapsamına alınmayan ve üretim aşamasında fire, artık vb. şekilde oluşan ve ekonomik değeri olan yan ürünlerin izlendiği hesaptır.

151 Yarı Mamuller-Üretim hesabının alacağı karşılığı **157 hesaba emsal bedeliyle borç kaydedilir.** Satıldığında kayıtlı değeriyle **623 hesabın borcu karşılığında 157 hesap alacaklandırılır.**

Hesabın bakiyesi, dönem sonu diğer stoklar envanterini vermelidir.

İşletmeler gerekli alt hesapları ihtiyaçlarına göre açabilirler.

157 Hesabın hareketleri EK : 6'deki tabloda yer alacaktır.

Takip eden sayfalarda, bir geçici vergi döneminde kurum kazancının belirlenmesine yönelik işlemlere ilişkin örnekler yer almaktadır. Örneklerde yalnızca konumuzla ilgili hesaplara yer verilmiştir.

Örnek hareketler 150, 151, 152, 153 ve 157 hesaplarla ilgili ekli 5 adet tablonun ilgili kolonlarında izlenmeli, yevmiye ve kebir kayıtları ile karşılaştırılmalıdır.

Örnek çalışmalar sonunda oluşan gelir tablosu hesapları kapatılmamış, bu hesapların bakiyeleri ekli örnek gelir tablosuna dönüştürülmüştür.

Verilen örnek tablolar stok hesaplarıyla ilgili ana tablolardır. İşletmeler bu tablolardaki kolonlara sığmayan ayrıntılar için ilave tablolar kullanmalıdırlar. Bu yardımcı tabloların, ana tabloların ilgili kolonuyla ilişki kurulabilecek şekilde düzenlenmesi gerekir.

Saygılarımızla.

EKLER _____ :

- 1- [6 sayfa örnek](#)
- 2- [\(150\) İlk madde malzeme tablosu](#)
- 3- [\(151\) Yarı mamuller-üretim tablosu](#)
- 4- [\(152\) Mamuller tablosu](#)
- 5- [\(153\) Ticari mallar tablosu](#)
- 6- [\(157\) Diğer stoklar tablosu](#)